

ผลงาน R2R : ผลการพัฒนาระบบการให้ความรู้ในคลินิกวาร์ฟารินโดยใช้สมุดปฏิทินยา วาร์ฟาริน  
นักวิจัยหลัก : นางสาวทิพวรรณ สิมสินธุ์ ตำแหน่ง : เกสัชกรปฏิบัติการ  
วุฒิการศึกษา : เกสัชศาสตรบัณฑิต หลักสูตร บริบาลเภสัชกรรม 6 ปี  
หน่วยงาน : เกสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภค โรงพยาบาลโพนาแก้ว อำเภอโพนาแก้ว จังหวัดสกลนคร  
เบอร์โทรศัพท์ : 08-8561-9904 E-mail : [kapooh\\_rx@hotmail.com](mailto:kapooh_rx@hotmail.com)  
รายชื่อทีมวิจัย : นางสาวหทัย ยาทองไชย ตำแหน่ง เกสัชกรปฏิบัติการ

## ผลการพัฒนาระบบการให้ความรู้โดยเภสัชกรในคลินิกวาร์ฟารินโดยใช้สมุดปฏิทินยา วาร์ฟาริน

### ที่มาและความสำคัญ

คลินิกวาร์ฟาริน โรงพยาบาลโพนาแก้ว ตั้งขึ้นในปี 2557 ปัจจุบันมีผู้ป่วยจำนวน 42 ราย ยา วาร์ฟารินมีข้อบ่งชี้ในการรักษาและป้องกันการเกิดลิ่มเลือดอุดตัน ในโรงพยาบาลโพนาแก้วมีผู้ป่วยที่มีภาวะลิ่มหัวใจผิดปกติ 16.67% ภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะ 71.43% ภาวะลิ่มเลือดอุดตันในเส้นเลือดดำบริเวณแขนขา 2.38% ภาวะหลอดเลือดสมอง 4.76% และผู้ป่วยที่ผ่าตัดใส่ลิ้นหัวใจชนิดเทียม 4.76% ผู้ป่วยต้องใช้ยา วาร์ฟารินซึ่งเป็นยาต้านการแข็งตัวของเลือด ชนิดรับประทานเป็นเวลานาน เพื่อป้องกันการเกิดลิ่มเลือดอุดตันในระบบไหลเวียนโลหิต จำเป็นต้องควบคุมค่าเฉลี่ย INR ให้คงที่ ซึ่งค่า INR เป้าหมายจะอยู่ในช่วง 2-3 และ 2.5-3.5 ในผู้ป่วยที่ผ่าตัดใส่ลิ้นหัวใจชนิดเทียม เพื่อให้ยา มีประสิทธิภาพ และลดโอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อน

ในปีงบประมาณ 2558 (ตุลาคม 2557-กันยายน 2558) เป็นช่วงเริ่มตั้งคลินิกวาร์ฟาริน เกสัชกรให้ความรู้โดยใช้การอธิบายและบรรยายโดยไม่ได้ใช้เครื่องมือใดๆ จากการทบทวนค่า INR ย้อนหลังในผู้ป่วย พบว่าค่าเฉลี่ยของ INR ที่อยู่นอกช่วงการรักษา 58.4 % การที่ผู้ป่วยมีค่า INR ไม่คงที่ และไม่อยู่ในช่วงเป้าหมาย แสดงว่าผู้ป่วยไม่สามารถควบคุมผลของยา วาร์ฟารินได้ อาจเกิดภาวะแทรกซ้อน เส้นเลือดอุดตันจากการออกฤทธิ์ของยาที่น้อยเกินไป หรือมีภาวะเลือดออกง่ายจากการออกฤทธิ์ของยา วาร์ฟารินที่มากเกินไป และยังพบปัญหาผู้ป่วยขาดความร่วมมือต่อการรักษา 71.4% ในปีงบประมาณ 2559 (ตุลาคม 2558-กันยายน 2559) ได้เริ่มพัฒนาระบบการให้ความรู้โดยนำปฏิทินเตือนกินยา วาร์ฟารินมาใช้ พบผู้ป่วยขาดความร่วมมือในการใช้ยาลดเป็น 48.6% และค่าเฉลี่ยของ INR ที่อยู่นอกช่วงรักษาลดลงเป็น 48.58% แต่ยังคงพบปัญหาจากการใช้ยา คือพบ Drug interaction เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2558 พบ 20% และเพิ่มขึ้นในปีงบประมาณ 2559 พบ 54.3% โดยการพบ Drug-Drug interaction เท่าเดิม เนื่องจากเป็นยาที่คนไข้จำเป็นต้องใช้คู่กัน แต่พบ Drug-Herb, Drug-Food interaction เพิ่มขึ้น จากการกินผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและอาหารที่ตีกับยา วาร์ฟาริน และผลประเมินความรู้เรื่องยา อาหาร และสมุนไพรที่มีผลต่อการใช้ยา วาร์ฟาริน ได้ 62.9%

ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาระบบการให้ความรู้ในคลินิกวาร์ฟารินให้ครอบคลุมมากขึ้น โดยใช้เครื่องมือเป็นสมุดปฏิทินยา วาร์ฟาริน เพื่อเป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างแพทย์ เกสัชกร พยาบาล คนไข้และญาติ โดยใช้รูปภาพเป็นสื่อหลักเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ประกอบด้วยความรู้ที่จำเป็นเมื่อใช้ยา วาร์ฟาริน และปฏิทินที่มีภาพเม็ดยาที่เหมือนจริงและจำนวนที่ต้องกินในแต่ละวันไว้เตือนความจำเพื่อป้องกันการลืมกินยาและการกินยาซ้ำซ้อน

### วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาระบบการให้ความรู้โดยเภสัชกรในคลินิกวาร์ฟารินโดยใช้สมุดปฏิทินยา วาร์ฟาริน ต่อความร่วมมือในการใช้ยา
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาระบบการให้ความรู้โดยเภสัชกรในคลินิกวาร์ฟารินโดยใช้สมุดปฏิทินยา วาร์ฟาริน ต่อการเกิด Drug interaction

3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาระบบการให้ความรู้โดยเภสัชกรในคลินิกวาร์ฟารินโดยใช้สมุดปฏิทินยา วาร์ฟาริน ต่อความรู้เรื่องยาและอาหารที่มีผลต่อการใช้ยา วาร์ฟาริน

4. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาระบบการให้ความรู้โดยเภสัชกรในคลินิกวาร์ฟารินโดยใช้สมุดปฏิทินยา วาร์ฟาริน ต่อค่าเฉลี่ยของ INR ที่อยู่ในช่วงการรักษา

### ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ป่วยนอกที่ได้รับการรักษาโดยใช้ยา วาร์ฟาริน จำนวน 42 คน โดยใช้เครื่องมือเป็นสมุดปฏิทินยา วาร์ฟาริน เพื่อเป็นการสื่อสารด้วยภาพเป็นหลัก สมุดปฏิทินประกอบด้วยข้อมูล ข้อมูลผู้ป่วย ข้อบ่งชี้ในการใช้ยา การปฏิบัติตัวเมื่อกินยา วาร์ฟาริน ข้อปฏิบัติตัวเมื่อลืมนินยา การติดตามผลการรักษาและการสังเกตอาการผิดปกติ การปฐมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อมีแผลเลือดออก การเก็บรักษา ยา และภาพอาหารที่มีผลต่อยา วาร์ฟาริน มีตารางปฏิทินเตือนกินยาแต่ละเดือน ขนาดยาที่ได้รับ วันนัดในตารางปฏิทิน มีรูปเม็ดยาที่มีสี ความแรง และจำนวนเม็ดยาตามขนาดที่รับประทานจริง และยาที่สามารถต้านฤทธิ์หรือเสริมฤทธิ์กับยา วาร์ฟารินได้ เพื่อให้ผู้ป่วยระมัดระวังในการใช้ยา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกข้อมูลผู้ป่วย ดำเนินการศึกษาในคลินิกวาร์ฟาริน โรงพยาบาลโพนาแก้ว อำเภอพวนาแก้ว จังหวัดสกลนคร ระยะเวลาดำเนิน ช่วง ตุลาคม 2559- พฤษภาคม 2560 วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ร้อยละ

### ผลการศึกษา

จากการสมุดปฏิทินยา วาร์ฟาริน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง (54.76 %) อายุ  $\geq 60$  ปี (73.81%) ไม่ดื่มสุรา (100%) ไม่สูบบุหรี่ ( 85.71%)

ช่วงปีงบประมาณ 2558 ก่อนใช้ปฏิทินเตือนกินยา วาร์ฟาริน มีความร่วมมือในการใช้ยา 28.6% หลังการใช้ปฏิทินเตือนกินยา วาร์ฟารินปีงบประมาณ 2559 มีความร่วมมือในการใช้ยาเพิ่มขึ้นเป็น 51.4% และหลังจากใช้สมุดปฏิทินยา วาร์ฟารินในช่วง ตุลาคม 2559-พฤษภาคม 2560 พบความร่วมมือในการใช้ยาเพิ่มขึ้นเป็น 88.90%

ผลการใช้สมุดปฏิทินยา วาร์ฟารินต่อการเกิด Drug interaction พบ Drug interaction ลดลงจาก 54.3% ในปีงบประมาณ 2559 ลดลงเหลือ 22.9% และผลการใช้สมุดปฏิทินยา วาร์ฟารินต่อความรู้เรื่องยาและอาหารที่มีผลต่อการใช้ยา วาร์ฟาริน เพิ่มขึ้นจาก 62.9% ในปีงบประมาณ 2559 เป็น 94.3% และ ผลการใช้สมุดปฏิทินยา วาร์ฟารินต่อค่าเฉลี่ยของ INR ที่อยู่ในช่วงการรักษา เพิ่มขึ้นจาก 41.6% ในปีงบประมาณ 2558 เป็น 51.42% ในปีงบประมาณ 2559 และเพิ่มเป็น 55.40% เมื่อใช้สมุดปฏิทินยา วาร์ฟาริน

### การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงาน

ต่อผู้รับบริการ : การใช้สมุดปฏิทินยา วาร์ฟาริน ช่วยทำให้ผู้ป่วยมีความร่วมมือในการใช้ยามากขึ้น ลดการเกิด Drug interaction ทำให้คนไข้และญาติมีความรู้เรื่องยาและอาหารที่มีผลต่อการใช้ยา วาร์ฟาริน และเพิ่มค่าเฉลี่ย INR อยู่ในช่วงการรักษามากขึ้น ส่งผลให้มีผลการรักษาที่ดีและผู้ป่วยปลอดภัย มีความมั่นใจในการใช้ยา ไม่มีภาวะแทรกซ้อนต่างๆ

ต่อเจ้าหน้าที่และหน่วยงาน : การใช้สมุดปฏิทินยา วาร์ฟารินเป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างแพทย์ เภสัชกร พยาบาล คนไข้และญาติ ทั้งในการให้ความรู้ การคำนวณเม็ดยา การอธิบายการกินยา ช่วยให้การทำงานร่วมกันง่ายขึ้น สื่อสารได้ชัดเจนมากขึ้น และผู้ป่วยได้รับการดูแลรักษาที่ถูกต้อง

## บทเรียนที่ได้รับ

การใช้สมุดปฏิทินยวาร์ฟารินสามารถแก้ปัญหาการรักษาผู้ป่วยได้ การจะได้มาซึ่งผลการรักษาผู้ป่วยที่ถูกต้อง และดีที่สุด นอกจากการใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาแล้ว ยังขึ้นกับการมองเห็นปัญหา และพยายามหาทางแก้ไข ปัญหาโดยมองที่ประโยชน์ที่มีต่อผู้ป่วยเป็นหลัก ร่วมกันแก้ปัญหากับสหวิชาชีพ

## ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การสนับสนุนของผู้บริหารโรงพยาบาล การร่วมแรงร่วมใจของทีมสหวิชาชีพ ความร่วมมือของผู้ป่วย และการให้อิสระในการคิด และแก้ปัญหา การรับฟังความต้องการที่แท้จริงของผู้ป่วยและญาติ กำลังใจในการพัฒนา งาน มีความสุขที่ได้เห็นผู้ป่วยได้รับการรักษาที่ถูกต้อง เหมาะสม

## การสนับสนุนที่ได้รับจากจากผู้บริหารหน่วยงาน

ผู้อำนวยการโรงพยาบาล หัวหน้าหน่วยงาน หัวหน้างานคุณภาพ และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน ที่ให้การสนับสนุนในการพัฒนาระบบบริการ เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง